

G E H E I M

ROL VAN EVC EN CPN IN LOONCONFLICT HAAGSE BOUWBEDRIJVEN.

S a m e n v a t t i n g

Als gevolg van een loonconflict vond vrijwel de gehele maand januari een langzaam-aan-actie plaats op een aantal bouwobjecten van zes Haagse ondernemers.

De leiding hiervan berust bij een Actie Comité, dat niet meer is dan een instrument van de CPN. De communisten hebben daarin hun invloed stevig verankerd, doordat belangrijke sleutelposities door trouwe volgelingen worden bezet.

Zo zijn de voorzitter en penningmeester leden der CPN. De secretaris, die zich voor NVV-er uit geeft, heeft zich doen kennen als een opposant tegen de NVV-leiding.

De algemeen secretaris der CPN, Paul de GROOT, heeft zich persoonlijk met dit conflict bemoeid. Op een besloten CPN-vergadering te Den Haag dd. 12 januari 1958 gaf hij te kennen samen met de landelijk voorzitter van de ABWB/EVC, Wessel HARTOG, de leiding zelf in handen te willen houden.

De indruk bestaat, dat De GROOT poogt door rechtstreeks contact met de ABWB het verbondsbestuur der EVC uit te schakelen. HARTOG is nl. een van de EVC-functionarissen, die zich stelden achter de CPN-verklaring n.a.v. het uittreden van de EVC-secretaris Bertus BRANDSEN uit het partijbestuur der CPN.

januari 1958

G E H E I M

ROL VAN EVC EN CPN IN LOONCONFLICT HAAGSE BOUWBEDRIJVEN.

Aanleiding.

Blijkens enkele persberichten zou het College van Rijksbemiddelaars bij zes Haagse bouwondernemingen op een loonsanering hebben aangedrongen. Op 2 januari 1958 maakten de betrokken werkgevers een gewijzigde loonberekening, die rechtstreeks met deze sanering verband hield, schriftelijk aan hun personeel bekend.

Dit veroorzaakte onder de bouwvakarbeiders ernstige ongerustheid, die resulteerde in de oprichting van een actie-comité van bouwvakarbeiders. Onder leiding hiervan wilden de bouwvakkers tegen de nieuwe loonmaatregelen in het geweer komen.

Verloop van het conflict.

Het Haagse actie-comité, dat zoals hieronder zal blijken onder CPN-leiding staat, gaf direct na zijn oprichting op 2 januari aan de arbeiders het parool uit over te gaan tot een langzaam-aan-actie. Nog op diezelfde dag trad de vorst in, zodat toen 2 dagen niet kon worden gewerkt.

Op 4 januari gaven arbeiders op enkele bouwobjecten gehoor aan het gegeven parool.

Op 9 januari kwamen circa 1200 bouwvakarbeiders in het gebouw Amicitia te Den Haag o.l.v. het actie-comité in vergadering bijeen om zich over de toestand op de bouwbedrijven te beraden.

Men besloot tot een zo uitgebreid mogelijke half-uursstaking op alle betrokken objecten en voortzetting van de langzaam-aan-actie op nog grotere schaal.

De uitvoering van deze besluiten gaf reeds de volgende dag aanleiding tot moeilijkheden. De directies der meeste bouwbedrijven zegden de langzaam werkende arbeiders op staande voet ontslag aan. Velen van hen accepteerden dit ontslag niet en bleven in vertraagd tempo aan het werk. Politie-assistentie bleek nodig om hen van de bouwterreinen te doen verwijderen.

Tot een half-uursstaking kwam het alleen bij de firma Muys en De Winter. De directie van dit bedrijf stelde de stakers

voor de keuze: normaal doorwerken of ontslag. De stakers gingen hierna aan het werk.

Gedurende het verloop van dit conflict heeft het comité - om aan zijn actie kracht bij te zetten - talloze manifesten laten verspreiden en gekleurde berichten doen publiceren in "De Waarheid".

Standpunt Haagse ondernemers.

Reeds enige tijd geleden waren ondernemers van bouwbedrijven van mening, dat er met behulp van een nieuwe CAO een einde moest komen aan het systeem van betaling van zwarte lonen aan bouwvakarbeiders. In overleg met vertegenwoordigers der drie erkende vakbonden kwamen zij tot overeenstemming over een ontwerp-CAO, volgens welke de bouwvakarbeiders bij voldoende arbeidsprestatie niet in loon achteruit zouden gaan. (De Haagse Courant van 13 januari 1958 wist te melden, dat vooral in Den Haag de laatste jaren de prestaties der bouwvakarbeiders met soms 40 à 60% waren gezakt).

De Regering wees dit ontwerp evenwel van de hand. De ondernemers grepen deze afwijzing en de aandrang van de Rijksbemiddelaars tot loonsanering aan om in de eerste volle werkweek van dit jaar lonen uit te betalen, die het midden hielden tussen bedragen, zoals die volgens de geldende en het afgekeurde ontwerp nieuwe CAO zouden moeten worden uitgekeerd.

De werkgevers waren er zich van bewust, dat hierdoor een ontevreden stemming onder de arbeiders zou ontstaan, die tot een staking zou kunnen leiden. Zij zouden hierbij evenwel hebben overwogen, dat vooral in de wintermaanden een staking voor hen slechts gering verlies oplevert, omdat in een vorstperiode toch niet wordt gewerkt. Mogelijk zou voorts onder druk van een staking de Regering bereid worden gevonden het ontwerp-CAO alsnog goed te keuren.

Tot het voeren van onderhandelingen met het actie-comité blijken de ondernemers niet bereid. Zij wensen dit comité niet te erkennen.

Houding bonafide vakbonden.

De erkende vakbonden waren tegenstanders van de oprichting van het Haagse actie-comité.

Hun leiders hebben zich geheel daarvan gedistanciëerd.

Rol van EVC en CPN.

Hoewel de communisten in het Haagse actie-comité een minderheid vormen, is wel duidelijk geworden, dat het niet meer is dan een instrument in handen van de CPN. De communisten hebben daarin hun invloed stevig verankerd, doordat belangrijke sleutelposities door aan haar getrouwe volgelingen worden bezet.

Zo fungeert als voorzitter de CPN-er Bart TERWEY, hoofdbestuurslid van de ABWB/EVC, terwijl het penningmeesterschap wordt waargenomen door C.WESTERVELD, politiek secretaris van de afdeling Laak/Spoorwijk van de CPN te Den Haag.

Secretaris is A.KNOESTER, blijkens zijn eigen verklaring een NVV-er, maar een persoon, die zich in dit conflict heeft doen kennen als een opposant tegen de NVV-leiding.

De CPN bepaalde tot dusverre, uiteraard geheel achter de schermen werkend, de gedragslijn van het Haagse actie-comité. Op 2/1-'58 verklaarde de politiek-secretaris van het CPN-district Den Haag P.BAKKER, dat de CPN de leiding van deze actie steviger in handen had dan die van voorgaande.

Direct na oprichting van het actie-comité op 2 januari bezochten drie communisten de verschillende Haagse bouwobjecten om de arbeiders aan te sporen zich geheel te stellen achter de besluiten van het actie-comité.

Naast de genoemde voorzitter TERWEY waren dit C.van der WORM en J.W. van de WEGE, een vooraanstaand communist die, naar later bleek, de contactpersoon was tussen comité en CPN. Op 4 januari bracht hij een bezoek aan Amsterdam om besprekingen te voeren (vrijwel zeker met CPN-functionarissen) over de heersende spanning in de Haagse bouwbedrijven.

Sindsdien heeft de CPN enkele vergaderingen georganiseerd, die verband hielden met de Haagse bouwactie.

Op 6-1-'58 bezochten 28 personen, onder wie de ABWB/EVC-voorzitter W.HARTOG, te Den Haag een vergadering van partijge-

noten-bouwwakarbeiders.

Met nadruk bracht HARTOG naar voren niet als vakbondsbestuurder, maar als partijgenoot aanwezig te zijn.

Meergenoemde van de WEGE verklaarde, dat partijgenoten de leiding van de actie in handen hadden en deze ook zouden behouden. Hij drong er op aan de vergadering van het actie-comité in Amicitia te Den Haag op 9-1-'58 op zo ruim mogelijke manier te propageren. Een staking wees hij beslist van de hand, omdat daarmee de ondernemers zouden zijn gediend.

Op 12 januari d.a.v. organiseerde het CPN-district Den Haag een vergadering, die door circa 35 personen, voornamelijk CPN-ers, werd bezocht. Onder de niet-partijgenoten bevonden zich uitsluitend personen die tot aan dat tijdstip mede leiding hadden gegeven aan de bouwvakactie, zoals o.a. A.KNOESTER genoemd.

In het presidium hadden zitting Paul de GROOT, algemeen secretaris der CPN, P.BAKKER, Wessel HARTOG en J. van de WEGE. Ook hier weer werd gesteld, dat de CPN de leiding van de bouwvakactie zelf in handen zou houden met terzijdestelling van het verbondsbestuur der EVC. Paul de GROOT en W. HARTOG zouden de acties persoonlijk leiden.

De CPN-secretaris De GROOT ging uitvoerig in op een verklaring van P.BAKKER, dat het gehele CPN-district was gemobiliseerd voor een geld-actie t.b.v. ontslagen bouwvakkers.

Niet alleen het district, aldus spreker, maar de gehele partij, zal medewerking verlenen om geld voor de ontslagenen bijeen te brengen. Hij propageerde uitbreiding van de Haagse actie over het gehele land. In dit verband suggereerde hij de oprichting van actie-comité's in geheel Nederland, die, vooruitlopende op eventuele plaatselijke acties nu reeds aan het werk zouden kunnen gaan om de Haagse collega's financieel te kunnen steunen.

Onderling zouden de comité's contact moeten houden om een zelfde gedragslijn te volgen.

Bovenomschreven communistische activiteiten en het persoonlijk ingrijpen van P. de GROOT wekken heel sterk de indruk, dat de CPN uit deze bouwvakactie (in wezen een EVC-vakbonds-

aangelegenheid) munt probeert te slaan. Door de leiding van de actie in eigen hand te nemen probeert zij haar positie in het kader van de controverse tussen EVC en CPN te verstevigen.

De ABWB/EVC is uiteraard bij dit bouwconflict nauw betrokken. De CPN tracht deze bond te gebruiken in haar strijd tegen de EVC. De leiding van de ABWB, met name zijn landelijk voorzitter Wessel HARTOG, is immers in het EVC-verbondsbestuur een dergenen geweest, die zich uitsprak tegen de EVC-verklaring n.a.v. de CPN-resolutie bij het uittreden van de EVC-secretaris Bertus BRANDSEN. De GROOT ziet in HARTOG en zijn bond een goed te hanteren instrument tegen de EVC.

Dat de EVC-voorzitter Frits REUTER deze CPN-tactiek doorziet, bleek op 6 januari 1958. In een bespreking met het partijbestuur der CPN zou hij gezegd hebben dat, indien de partij via de bouwvakbond zou proberen de rest van de EVC te beïnvloeden, hij niet zou nalaten te proberen de ABWB-leden tegen hun bondsleiding stellingte doen nemen.

Het actie-comité heeft - zonder evenwel tot een beslissing te komen - zich beraden op de mogelijkheid van een 24-uursstaking.

De kansen hiervoor worden evenwel niet hoog aangeslagen, aangezien:

- 1) er toch nog verdeeldheid heerst onder de werknemers;
- 2) de werkmogelijkheden geringer zijn geworden in verband met de verruiming van de arbeidsmarkt;
- 3) de erkende bonden zich niet achter een staking zullen stellen, zodat van die zijde niet op een geldelijke uitkering kan worden gerekend;
- 4) de werkgevers bij een actie als deze gerechtigd zijn arbeiders te ontslaan;
- 5) de ontslagen arbeiders geen aanspraak kunnen maken op een werkloosheidsuitkering.

januari 1958